

Warszawa, dnia 29.11.2016 r.

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Krzysztof Lissowski

DZP-WG.600.02.173.2016.dł

Krajowa Rada Izb Rolniczych

ul. Żurawia 24 lok. 15

00-515 Warszawa

W nawiązaniu do pisma z dnia 28 września 2016 r., znak: KRIR/MRW/1196/2016, przekazanego do tut. organu przy piśmie Ministra Środowiska z dnia 17 października 2016 r., znak: DOP-WOŚ.073.6.2016.MD, w sprawie szkód w uprawach wyrządzanych przez ptactwo chronione, Departament Zarządzania Zasobami Przyrody w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska przekazuje poniższe informacje.

Gatunki ptaków spotykane w Polsce są chronione na mocy prawa międzynarodowego. Wymienione są w Dyrektywie Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia), gdzie część gatunków (m.in. łabędź krzykliwy i łabędź czarnodzioby) występuje w załączniku I, dotyczącym gatunków objętych szczególną ochroną. Ponadto, część gatunków (m.in. ww. dwa gatunki łabędzi, niektóre gatunki kaczek, gęsi i bernikli) wymieniona jest w konwencji z dnia 19 września 1979 r. o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk – Konwencji Berneńskiej (Dz. U. z 1996 r., Nr 58, poz. 263) w załączniku II, zawierającym ściśle chronione gatunki fauny. W prawie krajowym wszystkie gatunki ptaków objęte są ochroną gatunkową na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 1348). W świetle obowiązywania powyższych regulacji prawnych, nie jest możliwe wyłączenie któregośkolwiek gatunku ptaka spod ochrony gatunkowej. Większość zakazów dotyczących gatunków chronionych stanowi transpozycję regulacji unijnych, co wyklucza możliwość dokonywania modyfikacji w tym zakresie.

Według obecnie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa gatunki ptaków objęte ochroną gatunkową nie figurują na liście gatunków wymienionych w art. 126 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.), dalej: „uop”, a więc za szkody wyrządzone przez te gatunki nie przysługuje odszkodowanie ze środków Skarbu Państwa. Wynika to m.in. z trudności w szacowaniu powstałych szkód. Zgodnie z art. 126 ust. 1 pkt 2 uop, w przypadku gatunków, za szkody których przysługuje odszkodowanie, odpowiedzialność Skarbu Państwa nie obejmuje utraconych korzyści, a ogranicza się jedynie do szkody rzeczywistej, którą należy udowodnić. Bez prowadzenia stałych obserwacji ptaków trudno ustalić, jaki gatunek spowodował wystąpienie szkody

(np. poprzez wydziobanie ziarna). Na polach uprawnych żeruje szereg gatunków ptaków, w tym gatunki nie powodujące szkód w plonach (np. żywiące się pędrakami, owadami). Jeszcze inne gatunki zatrzymują się na odpoczynek, dodatkowo utrudniając identyfikację gatunku przebywającego na terenie, na którym wystąpiła szkoda. Kolejną trudnością jest możliwość spowodowania szkody przez inne gatunki zwierząt, np. zatrzymujące się na polach wyłącznie na odpoczynek, a następnie przypisanie ich np. żurawiowi, w momencie pojawienia się tego gatunku na polu. W takiej sytuacji niezwykle trudno byłoby udowodnić, iż szkoda nie została spowodowana przez dany gatunek zwierzęcia, skoro w danym momencie na terenie przebywa akurat stado ptaków tego gatunku. Ponadto, szkody mogą powstawać w bardzo krótkim okresie czasu, np. w przeciągu jednego dnia. Po tym czasie ptaki odlatują, gdyż wyczerpują bazę żerową lub kontynuują migrację i ich stwierdzenie przez pracownika regionalnej dyrekcji ochrony środowiska, który mógłby potwierdzić wyrządzenie szkody przez dany gatunek, staje się niemożliwe. Trudnym zadaniem byłoby również ustalenie, w jakim stopniu szkody zostały spowodowane przez gatunki chronione, a w jakim innymi czynnikami. Specyfika szkód powodowanych przez żerowanie ptaków jest inna niż szkód od gatunków wymienionych w art. 126 uop. Szkody spowodowane przez bobra (np. ścięte drzewa, teren zalany w wyniku spiętrzenia wód przez tamę), wilka czy rysia (np. zagryzione zwierzęta gospodarskie) są stosunkowo trwałe, a ich skutki i zakres można ocenić nawet po upływie kilku-kilkunastu dni. W przypadku szkód wyrządzonych przez ptaki na polach uprawnych (np. wydziobanie ziarna zasiewowego, wyciągnięcie świeżo skielkowanych ziaren), nawet naturalna zmiana warunków atmosferycznych (w szczególności wystąpienie opadów) może istotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić, jakąkolwiek ocenę.

Wymienione powyżej kwestie powodują, że oszacowanie szkody i udowodnienie, iż została ona wyrządzona przez konkretny gatunek, za szkody wyrządzone przez który mogłoby ewentualnie przysługiwać odszkodowanie, jest niezwykle trudne. Biorąc powyższe pod uwagę, w związku z Państwa sugestią odnośnie wprowadzenia odszkodowań ze środków Skarbu Państwa za szkody powodowane przez ptaki objęte ochroną, należy stwierdzić, że modyfikacje dotychczasowych uregulowań prawnych w tym zakresie nie powinny być rozważane.

Warto w tym miejscu zauważyć, że na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 28 września 2015 r. sygn. akt K 20/14, obowiązująca regulacja w zakresie zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powodowane przez niektóre gatunki zwierząt (żubry, wilki, niedźwiedzie, rysie i bobry) jest zgodna z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny opowiedział się przeciwko całkowitej automatyzacji refundacji szkód, zwracając uwagę, że działania odszkodowawcze Skarbu Państwa winny być powiązane z oceną działań prewencyjnych podejmowanych przez właścicieli i posiadaczy mienia, w którym zaistniała szkoda.

Jacek Kurtyka
Minister Rolnictwa i Rybnictwa